

Lummelundaån

Länsstyrelsen i Gotlands län | 010-2239276 |

peter.landergren@lansstyrelsen.se

Lummelundaån | Region Gotland | HARO 118/117

Foto: Lummelundaån 2021-11-10. Daniel Nygren

Projektområde

Lummelundaån, som sista biten rinner genom en storvuxen lövskogslund, är ett av de viktigaste vattendragen för havsöringen på nordvästra Gotland. Den består delvis av en naturlig bäckfåra, och delvis av en grävd kanal. Ett antal konstgjorda dammar förekommer också. Ån rinner genom gammal lövskog bestående av framförallt ask. Bottnarna består av grus, sten och block upp till första dammen, medan de i den grävda sträckan i huvudsak består av sedimenterat material. Sträckan från den grävda delen upp till gamla kvarnen och vattenfallet, som utgör ett definitivt vandringshinder, karakteriseras av stenbotten. Ån är en känd havsöringslokal med hög medelvikt på lekfisken. Biotopvård bedrivs regelbundet sedan många år tillbaka i ån. 2019 byggdes en trappa i syfte att hjälpa havsöringen att passera ett definitivt vandringshinder.

Länsstyrelserna

Orsak till åtgärder

Lekfisk kan strax uppströms mynningen välja på två vandringsvägar vilka sammanstrålar drygt 100 meter uppströms. Den ena åfåran leder till en anlagd damm och där en trappa byggts för att möjliggöra passage. Dammkonstruktionen och trappan kan skada och tröttar ut uppåtvandrande öring. Kommer de upp i dammen väntar en mycket turbulent och starkt strömmande trappa. Få fiskar lyckas passera detta hinder och av de som lyckas är de mycket slitna och uttröttade, varför det kan antas att leken störs eller uteblir. De fiskar som vandrar nedströms efter lek och väljer denna väg riskerar att fångas i dammen och där dö när den senare på säsongen torkar ut. Det är mycket angeläget att i någon form åtgärda denna vandringsväg så att lekfisk kan passera utan att skadas eller tröttas ut och att utlekt fisk inte blir fast och dör. Även i flera andra delar av ån kan förbättringsåtgärder göras för att öka arealen lek- och uppväxtområden och för att underlätta för fiskar att simma ut till havet.

Vad vi vill förbättra

Vi vill förbättra åfåran som leder till damm och trappa så att lekfisk kan passera utan att skadas eller tröttas ut och att utlekt fisk kan vandra nedströms och nå havet.

Vi förväntar oss att åtgärderna ger ökad:

- reproduktionsareal
- rekrytering av havsöring
- överlevnad och återutvandring av lekfisk

Planerade åtgärder och aktiviteter

Eftersom fastigheten såldes under slutet av 2023 måste åtgärderna ånyo förankras med fastighetsägaren. Dialog ska genomföras med den organisation som ansöker om att driva projektet om mål och åtgärder. Därefter upphandlas konsult för att göra en utökad studie vilken ska resultera i bland annat detaljerad åtgärdsbeskrivning och material- och kostnadsberäkning. Därefter söks nödvändiga tillstånd. Slutligen genomförs restaureringen. Utformningen av de faktiska åtgärderna kommer avvägas mot andra intressen. Totalt berörs fyra dammar, en fisktrappa inom 200 meter vattendragssträcka.

Tidplan:

- 2024
 - Markägardialog, ny fastighetsägare 2023/24
 - Ansökan markingrepp intill fornlämning
 - Anmälan vattenverksamhet
 - Åtgärder i den övre delen av ån
 - Fördjupad studie utrivning av dammar och sänkning av åns nedre delar
 - Ev. ansökan till Mark- och miljödomstolen alternativt anmälan om vattenverksamhet
- 2025
 - Ev. tillståndsprocess i Mark- och miljödomstolen
 - Upphandling material och tjänster.
 - Åtgärda damm och trappa.
- 2026
 - Uppföljning och justering av utförda åtgärder.

Planerad uppföljning

Kontroll av uppvandring av vuxen havsöring 2024 och fortsatt elfiske via länsstyrelsens regionala elfiskeprogram. Kontroll av vuxen havsöring 2027 och framledes.

I samverkan med

Beroende på vem som kommer att driva projektet så kommer samverkan att ske med Sportfiskarna, FFG (FiskeFörvaltning Gotland) och berörda fastighetsägare. Intern samverkan kommer att ske med Naturvårdsenheten och kulturvårdshandläggare.

Länkar

<https://www.lansstyrelsen.se/gotland/tjanster/publikationer/atgardsplan-for-fiskevard-i-gotlands-lan-2007-2010.html>

<https://www.lansstyrelsen.se/gotland/tjanster/publikationer/forslag-pa-biotopvardande-insatser-for-havsoring-i-14-vattendrag-pa-gotland.html>